

MONITOR POLSKI

DZIENNIK URZĘDOWY POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ

Warszawa, dnia 5 lipca 1962 r.

Nr 54

TRESC:
Poz.:

UCHWAŁA SEJMU POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ

260 — z dnia 29 czerwca 1962 r. w sprawie zamknięcia sesji Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej . . . 453

OBWIESZCZENIE

261 — Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 1962 r. o wytycznych wymiaru sprawiedliwości i praktyki sądowej w sprawie prawidłowego stosowania przepisów ustawy z dnia 18 czerwca 1959 r. o odpowiedzialności karnej za przestępstwa przeciw własności społecznej oraz przepisów ustawy z dnia 21 stycznia 1958 r. o wzmożeniu ochrony mienia społecznego przed szkodami wynikającymi z przestępstwa . . . 453

260

UCHWAŁA SEJMU POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ

z dnia 29 czerwca 1962 r.

w sprawie zamknięcia sesji Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Sejm Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej — na podstawie art. 41 ust. 4 regulaminu Sejmu — postanawia zamknąć III sesję Sejmu z dniem 29 czerwca 1962 r.

Marszałek Sejmu: Cz. Wycech

261

OBWIESZCZENIE PIERWSZEGO PREZESA SĄDU NAJWYŻSZEGO

z dnia 16 czerwca 1962 r.

o wytycznych wymiaru sprawiedliwości i praktyki sądowej w sprawie prawidłowego stosowania przepisów ustawy z dnia 18 czerwca 1959 r. o odpowiedzialności karnej za przestępstwa przeciw własności społecznej oraz przepisów ustawy z dnia 21 stycznia 1958 r. o wzmożeniu ochrony mienia społecznego przed szkodami wynikającymi z przestępstwa.

Na podstawie art. 28 ust. 3 ustawy z dnia 15 lutego 1962 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. Nr 11, poz. 54) ogłaszam uchwałę powziętą przez Sąd Najwyższy na posiedzeniu całej Izby Karnej w dniach 23 czerwca, 24 czerwca i 8 grudnia 1961 r. oraz 8 stycznia i 19 stycznia 1962 r. ustalając wytyczne wymiaru sprawiedliwości i praktyki sądowej w sprawie prawidłowego stosowania przepisów ustawy z dnia 18 czerwca 1959 r. o odpowiedzialności karnej za

przestępstwa przeciw własności społecznej (Dz. U. Nr 36, poz. 228 z późniejszymi zmianami) oraz przepisów ustawy z dnia 21 stycznia 1958 r. o wzmożeniu ochrony mienia społecznego przed szkodami wynikającymi z przestępstwa (Dz. U. Nr 4, poz. 11 z późniejszymi zmianami). Treść uchwały podana jest w załączniku do niniejszego obwieszczenia. Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego: J. Wasilkowski

Załącznik do obwieszczenia Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 1962 r. (poz. 261).

WYTYCZNE WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI I PRAKTYKI SĄDOWEJ W SPRAWIE PRAWIDŁOWEGO STOSOWANIA PRZEPISÓW USTAWY Z DNIA 18 CZERWCA 1959 R. O ODPOWIEDZIALNOŚCI KARNEJ ZA PRZESTĘPSTWA PRZECIW WŁASNOŚCI SPOŁECZNEJ ORAZ PRZEPISÓW USTAWY Z DNIA 21 STYCZNIA 1958 R. O WZMOŻENIU OCHRONY MIENIA SPOŁECZNEGO PRZED SZKODAMI WYNIKAJĄCYMI Z PRZESTĘPSTWA

Sąd Najwyższy na posiedzeniu całej Izby Karnej w dniach 23 czerwca, 24 czerwca i 8 grudnia 1961 r. oraz 8 stycznia i 19 stycznia 1962 r. w składzie:

przewodniczący: Prezes Sądu Najwyższego Z. Opuszyński,

sędziowie Sądu Najwyższego: A. Bachrach, M. Bogusławski, M. Budzianowski, Z. Chelmiński, L. Chmielewski, K. Czajkowski, J. Dankowski, K. Dobosz, S. Dąbrowski, W. Dąbrowski, J. Dorsz, M. Dżbikowski, J. Dziwigo, M. Fic, T. Gdowski, A. Janowski, M. Grudziński, A. Górski, A. Kafarski (sprawozdawca), Z. Kapitaniak, H. Kempisty, F. Korzeń, Z. Kubic, S. Kotowski, R. Kryże, M. Kulesza, T. Krokosz, P. Ławacz, J. Majewski, T. Majewski (sprawozdawca), E. Merz,

W. Ostrowski, M. Paluch, J. Potępa, A. Pyszkowski, T. Rek, M. Stępczyński, M. Szerer, K. Wagner, J. Zembaty (sprawozdawca) — na wniosek Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 29 grudnia 1960 r. i z dnia 4 listopada 1961 r. o ustalenie wytycznych wymiaru sprawiedliwości i praktyki sądowej w zakresie prawidłowego stosowania przepisów ustawy z dnia 18 czerwca 1959 r. o odpowiedzialności karnej za przestępstwa przeciw własności społecznej (Dz. U. Nr 36, poz. 228 z późniejszymi zmianami) oraz przepisów ustawy z dnia 21 stycznia 1958 r. o wzmożeniu ochrony mienia społecznego przed szkodami wynikającymi z przestępstwa (Dz. U. Nr 4, poz. 11 z późniejszymi zmianami), po wysłuchaniu wniosków zastępcy Prokuratora Generalnego

PRL K. Switały oraz prokuratorów Generalnej Prokuratury: J. Bednarzaka i H. Rajzmana, biorąc pod uwagę, że w orzecznictwie sądów na tle wyżej wymienionych ustaw z dnia 18 czerwca 1959 r. oraz z dnia 21 stycznia 1958 r. powstały rozbieżności w stosowaniu niektórych przepisów tych ustaw — w celu usunięcia tych rozbieżności, na podstawie art. 2, 3 i 24 prawa o ustroju sądów powszechnych uchwała, co następuje:

I.

1. Wartość mienia społecznego, o której mowa w przepisach art. 1 § 2, art. 2 § 3, art. 4 § 2, art. 6 lit. a) i b) oraz art. 7 § 1 i 2 ustawy z dnia 18 czerwca 1959 r. jest okolicznością, od której zależy wyższa lub niższa karalność (przestępstwo kwalifikowane lub uprzywilejowane). Jeżeli wartość mienia społecznego jest okolicznością, od której zależy wyższa karalność, np. w sprawach o przestępstwo określone w art. 4 § 2 tej ustawy, uwzględnia się ją tylko wtedy, gdy sprawca o niej wiedział albo powinien był wiedzieć (art. 15 § 1 k.k.).

2. Wartość mienia społecznego wyznaczają z reguły ustalone przez Państwo ceny detaliczne obowiązujące w miejscu i czasie popełnienia przestępstwa. Do przedmiotów dostarczonych do punktów skupu, a przeznaczonych do przetworzenia, mają zastosowanie ustalone przez Państwo ceny skupu. Natomiast wartość mienia społecznego, którego cena detaliczna nie została przez Państwo ustalona, należy określać według cen rynkowych. Gdy zaś chodzi o półfabrykaty, to stosuje się odpowiednie wskaźniki przeliczeniowe ustalone przez Państwową Komisję Cen. Przy ocenie wartości mienia używanego należy uwzględnić stopień zużycia.

II.

1. Natomiast o szkodzie w mieniu społecznym, a nie o wartości mienia będącego przedmiotem przestępstwa przeciw wartości społecznej, jest mowa w art. 5 § 3 i art. 8 ustawy z dnia 18 czerwca 1959 r., w art. 1, 2, 3, 5 i 9 ustawy z dnia 21 stycznia 1958 r., jak również w art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., oraz w art. 5 § 2 lit. c) ustawy z dnia 20 lipca 1950 r. o zmianie przepisów postępowania karnego w brzmieniu ustawy z dnia 18 czerwca 1959 r. (Dz. U. Nr 36, poz. 229).

Szkodą w rozumieniu tych wszystkich przepisów jest uszczerbek w mieniu społecznym, który powstał w wyniku przestępnego działania sprawcy.

2. Wysokość szkody pokrywa się z reguły z wartością mienia społecznego stanowiącego przedmiot przestępstwa. Niekiedy jednak szkoda zrażona przestępstwem może być wyższa od wartości mienia stanowiącego przedmiot przestępstwa, np. gdy skutek działania sprawcy nastąpiło zniszczenie urządzeń zabezpieczających, co umożliwiło innym osobom zagarnięcie mienia społecznego, albo np. gdy kradzież części silnika uczyniła go niezdadnym do eksploatacji — szkoda będzie wyższa od wartości zagarniętego mienia.

Może się zatem zdarzyć, że w ten sposób obliczona szkoda w mieniu społecznym przekroczy kwotę 50.000 lub 100.000 zł, a więc granice, od których stosownie do art. 1 § 1 lit. a) i b) oraz art. 2 § 1 ustawy z dnia 21 stycznia 1958 r. zależy wyższa karalność. W takim jednak przypadku należy ów dalszy uszczerbek uwzględnić w obliczeniu wysokości szkody tylko wtedy, gdy sprawca o nim wiedział lub powinien był wiedzieć (art. 15 § 1 k.k.) albo gdy sprawca uszczerbek ten przewidywał lub powinien był przewidzieć (art. 15 § 2 k.k.) — zależnie od tego, czy ten uszczerbek nastąpił w chwili działania sprawcy, czy też w czasie późniejszym.

3. Ta zasada nie ma zastosowania do przepisu art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. Nie chodzi tam bowiem o stronę podmiotu-

wą działania sprawcy, lecz o obiektywny fakt, który powoduje, że sprawa należy do właściwości sądu wojewódzkiego. To samo odnosi się odpowiednio do przepisu art. 5 § 2 lit. c) wymienionej wyżej ustawy z dnia 20 lipca 1950 r.

III.

Czyn jest popełniony w zorganizowanej grupie przestępczej (art. 2 § 2 lit. a) ustawy z dnia 18 czerwca 1959 r.), jeżeli był wynikiem zmywy co najmniej trzech sprawców i jeżeli w zespole uczestników zmywy istniał element organizacji, polegający na ustaleniu podziału ról i zapewnieniu koordynacji działania uczestników przy popełnieniu przestępstwa. Chodzi w szczególności o takie zorganizowanie działania, które umożliwia lub ułatwia popełnienie przestępstwa albo utrudnia jego wykrycie.

Nie jest konieczne, aby wszyscy uczestnicy grupy znali się i umawiali wspólnie; wystarczy, aby każdy z nich zdawał sobie sprawę, iż działa w zorganizowanej grupie przestępczej.

IV.

1. Przewidziany w art. 5 § 4 ustawy z dnia 18 czerwca 1959 r. obowiązek zwrotu podwójnej wartości drzewa, jako szczególna konsekwencja prawna zagarnięcia lub wyrębu drzewa z lasu stanowiącego mienie społeczne, może być nałożony jedynie w razie skazania i orzeka się go bez wniosku pokrzywdzonego.

Zwrotu podwójnej wartości drzewa nie można dochodzić w procesie cywilnym ani w postępowaniu adhezyjnym. Ponieważ jednak podwójna wartość drzewa może nie pokrywać całości szkody zrażonej przestępstwem, przeto orzeczenie tego obowiązku z mocy art. 5 § 4 ustawy nie wyłącza możliwości dochodzenia w drodze powództwa cywilnego odszkodowania w części przewyższającej podwójną wartość drzewa (na przykład w razie nieodzyskania zagarniętego drzewa).

Jak z tego widać, charakter obowiązku określonego w art. 5 § 4 jest mieszany, zawiera bowiem zarówno elementy kary, jak i pierwiastki odszkodowawcze.

2. Charakter karny sprawia, że obowiązek zwrotu podwójnej wartości drzewa odnosi się do każdego z uczestników zagarnięcia lub dokonania wyrębu drzewa w celu zagarnięcia. Z tego też powodu, skoro każdy ze sprawców zagarnięcia drzewa lub wyrębu drzewa obowiązany jest do zwrotu podwójnej jego wartości, nie można mówić o solidarnym obowiązku zwrotu obciążającym współsprawców przestępstwa.

To samo odnosi się również do podżegaczy i pomocników ponoszących odpowiedzialność każdy w granicach swego zamiaru.

3. Przy usiłowaniu zagarnięcia lub wyrębu drzewa przepis art. 5 § 4 nie ma zastosowania, albowiem z brzmienia tego przepisu w zestawieniu z art. 5 § 1 wynika, że dotyczy on przypadków dokonania już przestępstwa, które polega na rozpoczęciu wyrębu drzewa w celu zagarnięcia albo na zagarnięciu drzewa w jakikolwiek sposób.

4. Przepis art. 5 § 4 nie odnosi się do paserów. Warunkiem bowiem, od którego ustawa uzależnia orzeczenie zwrotu podwójnej wartości drzewa, jest skazanie „za czyn określony w art. 5 § 1 lub 3” ustawy z pominięciem § 2. Z faktu użycia takiego sformułowania, a nie sformułowania „art. 5 § 1 do 3” wynika, że obowiązek zwrotu podwójnej wartości drzewa dotyczy wyłącznie zagarnięcia lub wyrębu drzewa przewidzianego w art. 5 § 1 oraz uprzywilejowanych wypadków takiego zagarnięcia lub wyrębu określonego w art. 5 § 3 ustawy. Że takie tylko znaczenie można nadać art. 5 § 4 wynika nadto z tego, że powołany przepis mówi wyraźnie o obowiązku zwrotu podwójnej wartości zagarniętego drzewa, paser zaś przyjmuje lub nabywa drzewo już zagarnięte.

V.

1. W przepisach art. 6 i 7 ustawy z dnia 18 czerwca 1959 r. mamy do czynienia z kwalifikowaną ze względu na powrót do przestępstwa postacią czynów przestępnych określonych w art. 1 § 1, art. 2 § 1 i 2 oraz art. 4 § 1 tej ustawy.

Przestępstwa te w myśl art. 6 i 7 podlegają karom surowszym od kar przewidzianych w wymienionych wyżej artykułach: 1 § 1, 2 § 1 i 2 oraz 4 § 1.

Ze względu na górną granicę zagrożenia z art. 6 i 7 przestępstwa te w ich kwalifikowanej postaci są zbrodniami (art. 12 k.k.).

Nie dotyczy to jednak wypadków, o których mowa w art. 6 lit. a) zdanie drugie i lit. b) zdanie drugie oraz w art. 7 § 1 zdanie drugie; w tych bowiem przypadkach górna granica zagrożenia ustawowego nie przekracza 5 lat, tak że przestępstwa te — mimo ich kwalifikowanej postaci — są nadal występami.

W związku z powyższym nie ma przeszkód do rozpoznawania w trybie uproszczonym spraw o przestępstwa określone w art. 6 lit. a) zdanie drugie i w art. 6 lit. b) zdanie drugie, stosownie do przepisów art. 5 § 2 lit. c) i art. 5 § 3 ustawy z dnia 20 lipca 1950 r. o zmianie przepisów postępowania karnego w brzmieniu ustawy z dnia 18 czerwca 1959 r. (Dz. U. Nr 36, poz. 229 z późniejszymi zmianami).

2. Za przestępstwo podobne w rozumieniu art. 7 § 1 ustawy z dnia 18 czerwca 1959 r. należy uważać paserstwo lub zagarnięcie mienia zarówno społecznego, jak i indywidualnego. Wynika to z faktu, że skoro ustawa w art. 6 mówi o wcześniejszym skazaniu za zagarnięcie mienia społecznego lub indywidualnego, a w art. 7 § 1 o uprzednim skazaniu za podobne przestępstwo, to ta odmienność sformułowania prowadzi do logicznie koniecznego wniosku, że w przepisie art. 7 § 1 chodzi o skazanie nie tylko za paserstwo, ale również za zagarnięcie mienia. Nie dotyczy to jednak paserstwa nieumyślnego (art. 161 k.k.), jako opartego na innym rodzaju winy.

3. Zarówno przepis art. 6, jak i przepis art. 7 ma na względzie uprzednie skazanie za przestępstwo, a nie za wykroczenie. Wynika to z zestawienia obu tych przepisów z przepisem art. 5 § 3, który jednakowo traktuje paserów i sprawców zagarnięcia mienia społecznego, gdy chodzi o orzecznictwo karno-administracyjne. Ponadto art. 7 § 1 wyraźnie mówi o uprzednim skazaniu za podobne przestępstwo. W tej sytuacji nie byłoby więc logiczne, gdyby art. 7 miał zastosowanie tylko w razie uprzedniego skazania za przestępstwo, natomiast art. 6 także w razie uprzedniego skazania za wykroczenie.

4. Ustawa z dnia 18 czerwca 1959 r. nie wyłączyła stosowania przepisu art. 64 k.k. do przestępstw nią objętych. W razie więc skazania sprawcy z warunkowym zawieszeniem wykonania kary (art. 61 k.k.) po upływie okresu przewidzianego w art. 64 k.k. skazanie uważa się za niebyłe, a wobec tego nie może być ono podstawą do zaostrożenia odpowiedzialności karnej na podstawie art. 6 i 7 omawianej ustawy.

5. Przy stosowaniu przepisów art. 6 lit. a) zdanie drugie i lit. b) zdanie drugie sądy powinny zwracać uwagę na to, że wobec nieokreślenia w tych przepisach dolnej granicy kary więzienia minimum ustawowe tej kary wynosi 6 miesięcy więzienia. W razie jednak, gdy sprawca dopuszcza się zagarnięcia mienia wartości przewyższającej 300 zł, lecz nie przenoszącej 2.000 zł, w sposób uzasadniający zastosowanie kwalifikacji z art. 6 lit. b) zdanie drugie, np. kradzieży z włamaniem przy wartości mienia 400 zł, to wtedy kwalifikacja z art. 6 lit. a) zdanie pierwsze powinna być zastosowana jako surowsza, zgodnie z przepisem art. 36 k.k.

Przy stosowaniu tych przepisów sądy powinny nadto mieć na uwadze, że wymiar kary za przestępstwa powrotne

dotyczące mienia małej wartości powinien uwzględniać okoliczności, wśród których nastąpiło ponowne zagarnięcie lub ponowne paserstwo. Z reguły bowiem dopiero ustalenie wyjątkowych okoliczności, zwłaszcza w porównaniu z pierwszym czynem, za który sprawca uprzednio był skazany, może uzasadniać łagodniejsze potraktowanie recydywisty niż sprawcy, który nie będąc przestępcą powrotnym dopuścił się przestępstwa w stosunku do mienia większej wartości.

VI.

1. W sprawach o przestępstwa z ustawy z dnia 18 czerwca 1959 r. warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności może być stosowane wtedy tylko, gdy:

- a) istnieją przesłanki z art. 61 k.k.,
- b) zachodzą okoliczności wyjątkowe,
- c) szkodę zrzuczoną przestępstwem pokryto w całości.

Ad a) Przesłanki stosowania art. 61 k.k. omówiono w wytycznych Sądu Najwyższego z dnia 16 października 1957 r. w sprawie prawidłowego orzekania kar przez sądy (Monitor Polski Nr 86, poz. 519).

Ad b) Przez „wyjątkowe okoliczności” należy rozumieć okoliczności zarówno przedmiotowe, jak i podmiotowe, ze względu na które nie byłoby celowe wykonanie kary pozbawienia wolności. Jedną z najistotniejszych przesłanek przedmiotowych jest niewielka wartość zagarniętego mienia, która uzasadnia potraktowanie zagarnięcia jako przypadku małej wagi. Do najistotniejszych zaś przesłanek podmiotowych należą pobudki zagarnięcia mienia społecznego, np. zagarnięcie wyłącznie pod wpływem szczególnie trudnej sytuacji życiowej sprawcy. Ocena całokształtu okoliczności należy do sądu, który powinien zwrócić uwagę w szczególności na stosunek okoliczności łagodzących do obciążających.

Ad c) Ograniczenia wynikające z art. 8 ustawy z dnia 18 czerwca 1959 r. dotyczą wszystkich uczestników przestępstwa (sprawców, współsprawców, podżegaczy i pomocników). Wynika stąd, że żadnemu z nich nie wolno warunkowo zawiesić wykonania kary pozbawienia wolności bez jednoczesnego spełnienia się trzech omówionych wyżej warunków.

2. Odpowiedzialność współsprawców, podżegaczy i pomocników ograniczona jest ich zamiarem. Gdyby więc w poszczególnym przypadku wykazano, że zamiar ich miał ściśle określone ramy oraz że skala zagarnięcia ramy te przekracza, a nadto że współuczestnicy takiego rozwoju wypadków nie przewidywali, to w stosunku do nich „całość szkody” w rozumieniu cytowanego art. 8 należy indywidualnie ograniczyć do tej tylko szkody, którą zamiarem swym ogarniali. Obowiązek pokrycia szkody przez pasera ogranicza się natomiast do wartości zagarniętego mienia społecznego, które paser nabył, przyjął albo pomógł zbyć lub ukryć.

3. Przy usiłowaniu lub podżeganiu i pomocnictwie do przestępstwa nie dokonano obowiązek pokrycia szkody nie istnieje, chyba że samo usiłowanie pociągnęło za sobą szkodę w mieniu społecznym (np. wybiecie szyby, rozprucie kasy, przebiecie stropu).

4. Przy odzyskaniu zagarniętego mienia społecznego w całości wynagrodzenie szkody też nie istnieje. Natomiast jeżeli zagarnięte mienie odzyskano częściowo, to wynagrodzenie pozostałości czyni zadość obowiązkowi wynikającemu z art. 8 ustawy.

W razie zbiegu przestępstw zgodnie z przyjętą judykaturą warunkowe zawieszenie wykonania kary stosuje się tylko do kary łącznej. Wynika stąd, że w razie zbiegu przestępstw objętych ustawą z dnia 18 czerwca 1959 r. możliwość zawieszenia kary łącznej zależy od spełnienia się opisanych wyżej trzech warunków w stosunku do wszystkich zbiegających się przestępstw, w razie zaś zbiegu przestępstw z powyższej ustawy z innymi przestępstwami zależy ona od speł-

nienia się tych warunków tylko w stosunku do przestępstw z ustawy z dnia 18 czerwca 1959 r.

VII.

Art. 1 § 1 ustawy z dnia 21 stycznia 1958 r. głosi:

„Kto dopuszcza się z chęci zysku przestępstwa przewidzianego przepisami kodeksu karnego lub innych ustaw, wyrządzając z winy swej szkodę w mieniu społecznym, podlega następującej karze zasadniczej:

- a) jeżeli szkoda wynosi ponad 50.000 do 100.000 złotych — karze więzienia na czas nie krótszy od lat 5,
- b) jeżeli szkoda wynosi ponad 100.000 złotych — karze więzienia na czas nie krótszy od lat 8 lub więzienia dożywotniego”.

1. Pojęcie chęci zysku w rozumieniu art. 1 § 1 ustawy z dnia 21 stycznia 1958 r. nie różni się od pojęcia chęci zysku, o którym mowa w kodeksie karnym (art. 42 § 2, art. 47 § 1 lit. c), art. 47 § 2, art. 207 i inne).

Chęć zysku jest pojęciem węższym od pojęcia korzyści majątkowej i stanowi jedną z niskich pobudek, co wynika z treści art. 47 § 2 k.k. Przestępstwo należy uważać za popełnione z chęci zysku w szczególności wtedy, gdy pobudką działania sprawcy jest chęć polepszenia przez popełnienie przestępstwa sytuacji majątkowej swojej lub innej osoby.

2. Przepisy ustawy z dnia 21 stycznia 1958 r. dotyczą tylko tych przestępstw z chęci zysku, które wyrządziły szkodę w mieniu społecznym z winy sprawcy. Wynika to ze sformułowania art. 1 § 1 lit. a) i b), art. 1 § 2, art. 2 § 1 i 2, oraz art. 3 § 1 tej ustawy, które mówią o szkodzie wyrządzonej przestępstwem lub wynikłej z czynu przestępnego.

Przepisy powołanej ustawy nie mają więc zastosowania do takich przestępstw z chęci zysku, skierowanych przeciw mieniu społecznemu, które nie wyrządziły w nim szkody. Dotyczy to w szczególności dużej części przypadków usiłowanego zagarnięcia mienia społecznego (art. 23 § 1 k.k.) oraz nakłaniania i pomocy do zagarnięcia mienia społecznego, którego nie dokonano (art. 29 § 1 k.k.), jak również wszystkich przypadków podżegania i udzielania pomocy do zagarnięcia mienia społecznego, którego nie usiłowano dokonać (art. 29 § 2 k.k.). Usiłowano bowiem zagarnięcie mienia społecznego — podobnie jak podżeganie i pomocnictwo do zagarnięcia mienia społecznego, którego nie dokonano — nie wyrządza zwykle szkody w tym mieniu z tego właśnie powodu, że zagarnięcie tego mienia nie doszło do skutku. Jeżeli jednak samo usiłowanie zagarnięcia mienia społecznego wyrządziło uszczerbek w tym mieniu, jak np. zniszczenie urządzeń zabezpieczających, to wówczas — zależnie od wartości tego uszczerbku — omawiane przepisy, jak to już wyżej nadmieniono, mogą być do sprawcy stosowane (art. 1 § 1 i art. 2 § 1 przy szkodzie przewyższającej 50.000 zł, z art. 2 § 2 nawet wtedy, gdy szkoda nie przewyższa 50.000 zł).

Wobec wspomnianego już sformułowania wymienionych wyżej przepisów ustawy z dnia 21 stycznia 1958 r. — ich stosowania do takich przestępstw z chęci zysku skierowanych przeciw mieniu społecznemu, które nie wyrządziły w nim szkody, nie da się uzasadnić przepisami części ogólnej kodeksu karnego traktującymi o usiłowaniu (art. 23—25 k.k.) oraz o podżeganiu i pomocnictwie (art. 26—30 k.k.). Przeciwnie możliwości stosowania przepisów ustawy z dnia 21 stycznia 1958 r. do przypadków usiłowanego zagarnięcia mienia społecznego przemawia przede wszystkim wyjątkowy charakter tej ustawy oraz wzgląd na to, że — jak wynika z treści art. 1 § 1 tejże ustawy — nie wprowadza ona osobnego przestępstwa zagarnięcia mienia społecznego, lecz przewiduje tylko surowszą karalność za popełnione z chęci zysku przestępstwa przewidziane w kodeksie karnym lub w innych

ustawach, jeżeli w wyniku tych przestępstw nastąpiła z winy sprawcy szkoda w określonej wysokości.

Przy przestępstwach z chęci zysku, skierowanych przeciw mieniu społecznemu, które nie wyrządziły w nim szkody, należy natomiast wysokość szkody, którą sprawca obejmował swoim zamiarem, uwzględnić przy wymiarze kary, na podstawie przepisów ustawy z dnia 18 czerwca 1959 r., kodeksu karnego lub innych ustaw karnych. Jeżeli więc np. wysokość szkody miała wynosić ponad 50.000 zł lub ponad 100.000 zł, to okoliczność ta powinna znaleźć odpowiedni wyraz w wysokości kary w ramach ustawowego zagrożenia, które — poza przypadkiem określonym w art. 1 § 1 ustawy z dnia 18 czerwca 1959 r. — przewiduje kary do 10 lat więzienia (art. 2 § 1 i 2), do 15 lat więzienia (art. 3 § 1), a nawet karę więzienia dożywotniego lub karę śmierci (art. 3 § 2), niezależnie od obligatoryjnej kary grzywny do 1.000.000 zł z zamianą na więzienie zastępcze do lat 3.

3. O niewyrządzeniu szkody w mieniu społecznym nie można oczywiście mówić w przypadku, gdy sprawcy, który z chęci zysku popełnił przestępstwo przeciwko mieniu społecznemu, mienie to zostało odebrane lub gdy sprawca sam zwrócił mienie albo jego równowartość. W tych bowiem przypadkach szkoda w mieniu społecznym została już przez sprawcę wyrządzona. Wymienione wyżej okoliczności mogą być jednak uwzględnione na korzyść oskarżonego przy wymiarze kary.

VIII.

1. Art. 1 i 2 ustawy z dnia 21 stycznia 1958 r. nie obejmują swoim zasięgiem paserów mienia społecznego, gdyż późniejsze od niej przepisy art. 4 § 2 i art. 7 § 2 ustawy z dnia 18 czerwca 1959 r. wprowadzają specjalną, zastrzoną odpowiedzialność karną paserów mienia społecznego, którego wartość przewyższa 50.000 zł. Poza tym wyjątkowy charakter ustawy z dnia 21 stycznia 1958 r. nie dopuszcza wykładni, która by się przeradzała w stosowanie niedopuszczalnej analogii na niekorzyść oskarżonego.

2. Przepisy art. 3—19 ustawy z dnia 21 stycznia 1958 r. regulujące zabezpieczenie roszczeń o naprawienie szkody, i uiszczenie grzywny, jak również zaskarżenie czynności dłużnika działających na szkodę wierzycieli, mają zastosowanie do paserów mienia społecznego. Wynika to z art. 136 k.z., według którego za wyrządzoną szkodę odpowiada również ten, kto świadomie skorzystał z wyrządzonej drugiej szkody.

Przestępstwa przeciwko własności społecznej stanowią poważną groźbę dla gospodarki narodowej, porządku prawnego i interesów ludzi pracy w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Z tego też powodu szczególne znaczenie ma prawidłowe i jednolite stosowanie przez sądy przepisów ustaw: z dnia 18 czerwca 1959 r. (Dz. U. Nr 36, poz. 228 z późniejszymi zmianami) i z dnia 21 stycznia 1958 r. (Dz. U. Nr 4, poz. 11 z późniejszymi zmianami).

Powyższe wytyczne zajmują się tylko zagadnieniami związanymi z wykładnią przepisów powołanych ustaw, natomiast zagadnienia związane z wymiarem kary za przestępstwa przeciwko własności społecznej zostały już wyczerpująco omówione w wytycznych Sądu Najwyższego z dnia 16 października 1957 r. w sprawie prawidłowego orzekania kar przez sądy. Wytyczne te są nadal aktualne z uwzględnieniem zmian wynikających z ustawy z dnia 16 listopada 1960 r. o zmianie przepisów dotyczących kary grzywny, kosztów i opłat sądowych w sprawach karnych (Dz. U. Nr 51, poz. 299).